

Ög 147. Furingstads kyrka.

Pl. 76.

Litteratur: T. Hederström, Brev till E. Brate ^{25/6} 1891 (ATA); Anton Ridderstad, Östergötlands historia I (1914), s. 94; B. Cnattingius, Drag ur vägarnas historia i Östergötland, i: Östergötlands vägbook (1944), s. 14; S. B. F. Jansson, Granskningsprotokoll 1946 (Runverket).

Under 1600-talet satt stenen inmurad i kyrkans torn-gavel varur den uttogs 1888. Den står nu rest 5 m. söder om södra kyrkogrinden. Stenen är m.¹³ hög över marken. Ytan är ganska vittrad och kanten vid r. 15—16 delvis bortslagen, varigenom svårigheter vid läsningen uppstå. Särskilt besvärar vittringen läsningen av partiet efter r. 23. B 862 läser här runföljden **stnakar**. Numera är ytan med runorna närmast efter **s**-runan så skadad, att man endast kan urskilja två huvudstavar före den första **a**-runan, och dessa stavar äro förenade av ett smalt, horisontalt streck, så att ett tecken likt H uppstår. Brate, som undersökt stenen 1891 och 1907, ansåg sig vid första besöket svagt skymta Bautils bistavar till **t** resp. **n** men stannade vid sin sista undersökning för den uppfattningen, att endast den H-liknande teckenkombinationen går att urskilja, och tolkade denna såsom »avsedd att vara **B b**». Jag har nöjt mig med att ifylla huvudstavarna här och antytt det vågräta tvärstrecket men lämnar därhän, om denna teckenkombination varit allt, vad ytan här en gång kunnat upptaga. Då läsningen i *Bautil* vilar på ett studium av stenen för så lång tid sedan, att vittringen får tänkas ej ha framskridit så långt som nu — grytet är tämligen mörkt i ytan — bör man kanske räkna med, att dess läsning kunnat vara riktig, men mot detta antagande talar dock, att inbördes avståndet mellan runorna i slingan kräver en **runa**, icke två, mellan **s** och **a**. Läsningen **sbakar**, 'spänger', har dessutom ett motstycke i ordet **sbankar** på en Sörmlandssten (Sö 74), jfr det av Rietz upptagna dialektala »spångar, Stockh.», medan åter ett ord fsv. **stangar* i den av stenens text förutsatta betydelsen 'bro, spång' e. dyl. framstår såsom tämligen isolerat.¹⁴

Plansch 76b. Ög 147. Furingstads kyrka. Foto Nordén 1938. [Jansson skriver 1947: Ojämnt målad. Retuscherad på kopian.]

Inskrift (med nu skadade partier efter **B 862**):¹⁵

suin · auk · satar · pa[im ·] karþu · sbakar · iftir · fukla · brupur : sun · sin
 5 10 15 20 25 30 35 40 45

»Sven och Sandar de gjorde spänger efter Fogle, sin brorson.»

Till läsningen:^{16, 17} Utöver de inledningsvis gjorda anmärkningarna beträffande läsningen av runföljden 22—27 må följande antecknas. Av r. 17 spåras hst och lågt ansatt ett stycke av en uppåtgående

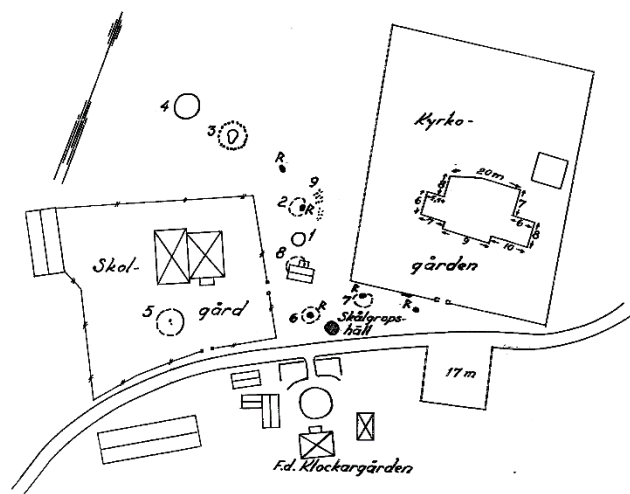
¹³ Här var det meningen att måttuppgiften skulle ha lagts till. Jansson skriver i sitt granskningsprotokoll 1946 som kommentar till en äldre version av Nordéns manus: »Brates måttuppgift torde åsyfta hela stenens höjd. Över marken är stenen 1,13 m.» I sitt PM 1947 skriver Jansson: »Höjd 1,13 m.» I fornminnesinventeringen för Furingstads sn 1946 (ATA) anges under Raä 26:2: »c:a 1,15 m. hög, c:a 0,4 m. bred, c:a 0,35 m. tjock.»

¹⁴ [Nordéns fotnot] Att ordet *stang* ursprungligen kunnat användas om pålningar i vattendrag och därmed kunnat övertaga betydelsen av broslagning, spångning o. dyl. framgår av den uppgift om en bro i Skåne, som heter Stangapelle (*in ponte quodam Scaniae qui Stangapelle dicitur*), vilken finnes omnämnd i en svensk konungalängd, avskriven i en laghandskrift (cod. holm. B 17) och som i Saxos version av den åsyftade händelsen benämnes *Stangam montem*. Då efterleden i namnet är en form av fd. *pæl*, 'påle', är väl den svenska kungalängdens uppgift, att med *Stangapelle* avsetts en bro, riktig, och Saxos *montem* har väl tillkommit som en förvanskning av *pontem*, detta så mycket mer som den på olika ställen i forndansk, fornorsk och fornsvensk litteratur återgivna episoden ur Knut den stores och Anund Jacobs krigiska mellanhavanden har en katastrof vid en i Helgeå utförd broslagning resp. fördämning som sin dramatiska höjdpunkt. — Såsom syftande på en bro har jag även velat tolka kungsgårdsnamnet Stång vid Linköping, se min uppsats »Stång» som bronamn (i: *Sydsvenska ortnamnsällskapets årsskrift 1928—9*), s. 35 f.

¹⁵ Jansson skriver i PM 1947: R[uninskr]. och ö[vers]. borttages.

bst. Runan kan ha varit **k**, låt vara något oregelbundet. Av r. 18 spåras hst upptill och nedtill, medan dess mellandel skadats av en flagring. Det är därför numera omöjligt att avgöra, om r. 18 varit **i**, **e** eller **a**. Jag har tveksamt uppmålat den som **a** (B 862 och Brate ha **i**). R. 19 har av spåren att döma varit **r**. Av r. 20 återstår en säker hst men mera osäkra spår av bst. Runan kan emellertid ha varit **p**. 21 **u** är grunt och något osäkert. Därefter kan man troligen se ett sk. Om r. 22 har förut talats. I r. 25 är hst säker. Högt på hst:s högra sida finnes en fördjupning, som går ut vinkelrätt från hst. Möjligen böjer den mot slutet svagt uppåt. Om detta är en bst till en **k**-runa, är den satt ovanligt högt. R. 26 är sannolikt **a** och r. 27 **r**. Därefter tydligt sk (-). Av 29 **f** återstå endast spår av hst och ena bst. 30 **t** är säkert. 32 **r** har högra bst synlig och möjligen ytterst svaga spår av vänstra bst. Av 33 **f**, som har skadats på mitten av en stor flagring, återstå endast hst:s ändar och de övre delarna av bst. 36 **l** och 37 **a** ha förlorat nedre delarna i en stor flagring.

SKISS
över
RUNSTENAR och GRAVFÄLT vid FURINGSTAD KYRKA,
FURINGSTAD Sn, ÖSTERGÖTLAND.
Uppmålat den 5 juli 1938 av A. Nordén.

420 FURINGSTADS KYRKA

PLAN ÖVER RUNSTENAR
OCH GRAVFÄLT

1938

Ö600557 F

Fig. 154. Ög 147—Ög 151. Furingstads kyrka. Skiss över runstenar (»R») och gravfält vid Furingstads kyrka, av A. Nordén 1938 (ATA).

¹⁶ Jansson ger i sitt granskningsprotokoll 1946 en detaljerad kommentar till inskriften, baserad på en äldre version av Nordéns manus. Han skriver: Ristningsytan är skrovlig och flerstädes skadad genom vittring. Runföljden 1 s — 13 **p** är säker. Av r. 14 återstår en tydlig hsg; över denna går en bred fördjupning som sannolikt är en vittrad bst till ett **a**. Därefter är ristningsytan genom vittring svårt skadad på ett 37 cm långt stycke. Där ser jag spår av 5 runor och ett sk (-), varefter följer jämförelsevis säkert 22 s. Av r. 15—16 finnas numera inga spår. Runföljden 17—21 återges av Nordén i läsningen utan anmärkning **kirpu**, alltså på samma sätt som Brate. På Pl. 18:2 [nu 76b] har Nordén emellertid läst **karpu**. Också denna runföljd hade förtjänat några anmärkningar till läsningen. Förslagsvis: »Av r. 17 spåras hst och lågt ansatt ett stycke av en uppåtgående bst. Runan kan ha varit **k** men är i så fall oregelbunden. Av r. 18 spåras hst upptill och nedtill medan dess mellandel har gått förlorad i en flagring. Det är därför numera omöjligt att avgöra om r. 18 varit **i**, **e** eller **a**. Runan 19 har av spåren att döma varit **r**. Av r. 20 återstår en hst men inga säkra spår av bst. Runan kan emellertid ha varit **p**. 21 **u** är grunt och något osäkert. Runan har möjligen varit ett vänt **u** (l). Därefter kan man troligen se ett sk (-).

Efter 22 s synas två linjer som gå vinkelrätt mot ramlinjerna. De stå på mindre avstånd från varandra än normalt runavstånd. Något under mitten äro de förenade av en skåra (H). Därefter finnes en krokig hst. Från dess mitt utgår en skåra som knappast verkar huggen; t.v. om hst finnes också en ytterst grund fördjupning. Några spår av bst som numera kunna sägas vara säkra finnes enligt min mening icke. I r. 25 är hst säker. Högt på hst:s högra sida finnes en fördjupning som går ut vinkelrätt från hst. Möjligen böjer den mot slutet svagt uppåt. Om detta är en bst i en **k**-runa är den satt ovanligt högt. R. 26 är sannolikt **a** och r. 27 **r**. Därefter tydligt sk (-). Av 29 **f** återstå endast spår. 30 **t** är säkert. 32 **r** har endast ytterst svaga spår av vänstra bst. Av 33 **f**, som har skadats på mitten av en stor flagring, återstå endast hst:s ändar och de övre delarna av bst. 36 **l** och 37 **a** ha förlorat nedre delarna i en stor flagring.

¹⁷ Jansson skriver i PM 1947: Helt avskrivnen av min kommentar till läsn.

Detta dokument ingår i en digital utgåva av Arthur Nordéns supplement till Erik Brates Östergötlands runinskrifter. Manuset avslutades 1947 och var tänkt att tryckas 1948. Utgåvan publiceras fritt tillgänglig på Internet.

Texten innehåller inte nyare litteraturreferenser än 1947 och tar ingen hänsyn till modern runforskning och måste därför användas med reservationer. Utgåvan är ännu preliminär och kan komma att revideras. Hittar du felaktigheter är du välkommen att meddela dessa till utgivaren på nedanstående e-postadress.

Utgivare: Jan Owe

Kontakt: runor@gamlebo.se

Senast ändrad 2020-05-30